

نمونه سؤال
امتحان
نوبت اول و دوم

به نام خدا ؛ امتحان عربی پایه نهم ؛ نوبت اول ؛ از پنج درس ؛ وقت: ۷۰ دقیقه ؛ تاریخ: / ۱۰ /

منطقه: نام طراح: نام و نام خانوادگی:

(الف) مهارت ترجمه (هفت نمره)

ردیف	پرسش	نمره
۱	جمله‌های زیر را به فارسی ترجمه کنید. ۱- ﴿رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا﴾ ۲- الْكَلَامُ كَالدَّوَاءِ قَلِيلُهُ يَنْفَعُ وَ كَثِيرُهُ قَاتِلٌ ۳- جَلَسَ سَجَادًا عَلَى الْمَائِدَةِ مَعَ أُسْرَتِهِ حَزِينًا ۴- أَبْدَأُ بِاسْمِ اللَّهِ دُرُوسِي ۵- السَّفِينَةُ انْكَسَرَتْ قَلِيلًا وَلَكِنَّهَا مَا عَرِقَتْ ۶- أَنْتَ لَا تَقْدِرُ، لِمَ تُحَاوِلُ؟ اِقْبَلْ مَصْرِكَ ۷- جَاءَ شَرْطِيُّ الْمُرُورِ وَ شَرَحَ الْإِشَارَاتِ الْأَلَزِمَةَ	۱ ۱ ۱ ۰/۵ ۱ ۱ ۱
۲	ترجمه درست را انتخاب کنید. ۱- عَدَاوَةُ الْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ صَدَاقَةِ الْجَاهِلِ. (الف) دشمن خردمند بهتر از دوست بی‌خرد است. ☐ (ب) دشمنی دانا بهتر از دوستی نادان است. ☐ ۲- صَعَّ النَّجَارُ جِسْرًا عَلَى النَّهْرِ، فَغَضِبَ حَمِيدٌ وَقَالَ: مَاذَا فَعَلْتَ؟ (الف) نجار پلی روی رودخانه ساخت، حمید عصبانی شد و گفت: چه کار کردی؟! ☐ (ب) نجار روی رود پل می‌سازد، حمید خشمگین می‌شود و می‌گوید: چه می‌کنی؟! ☐	۰/۵
مهارت واژه‌شناسی (دو نمره)		
۳	نام هر تصویر را به عربی کنار آن بنویسید. (فَرَسٌ/ تَعَلَّبٌ/ سَيَّارَةٌ/ صَحِيفَةٌ) <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>هَذِهِ مَسَائِيَةٌ.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>هَذَا مَكَارٌ.</p> </div> </div>	۰/۵

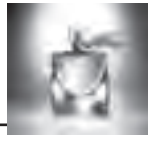
۰/۵	کلمات مترادف و متضاد را دو به دو کنار هم بنویسید. (دو کلمه اضافی است). جَمِيل / يَمِين / بُسْتَان / شِرَاء / حَدِيقَةٌ / قَبِيح = #	۴
۰/۵	کلمات مشخص شده را به فارسی ترجمه کنید. «نِعْمَتَانِ» مَجْهُولَتَانِ «الصَّحَّةُ» وَ الْأَمَانُ.	۵
۰/۵	کدام کلمه با سایر کلمات از نظر معنا ناهماهنگ است؟ الف) عامِل □ مِضْبَاح □ حَلَوَانِي □ شُرْطِي □ ب) فُنْدُق □ سَمَح □ فَاكِهَةٌ □ مَكْتَبَةٌ □	۶
مهارت شناخت و کاربرد قواعد (دو نمره)		
۰/۵	وزن کلمه «حامد» و حروف اصلی کلمه «مَنصُور» را بنویسید.	۷
۰/۵	در جاهای خالی فعل ماضی و مضارع مناسب بنویسید. الف) هُوَ لِإِذِ الْوَالِدِ كَرَّةَ الْقَدَمِ الْيَوْمَ. يَلْعَبُونَ □ لَعِبْتُمَا □ ب) يَا أَوْسِدَقَائِي، أَأَنْتُمْ فِي الْمُسَابَقَةِ أَمْ؟ نَجَحْتَا □ نَجَحْتُمْ □	۸
۱/۵	در جاهای خالی فعل امر و نهی مناسب بنویسید. الف) يَا طِفْلَهُ، لَا تَصْرُخِي. ب) يَا طَالِبَانِ، كَلَامِي بِدِقَّةٍ. ج) يَا زَمِيلِي، أُصَدِّقُ فِي الْحَيَاةِ وَ د) أَيُّهَا النَّاسَ، أَنْ كِهَالَ الدِّينِ طَلَّبَ الْعِلْمَ وَ الْعَمَلَ بِهِ. اعْلَمِي □ اعْلَمُوا □ أُسْكُتِي □ أُسْكُتُوا □ إِسْمَعُ □ إِسْمَعَا □ لَا تَكْذِبُ □ لَا يَكْذِبُ □	۹
مهارت درک و فهم (سه نمره)		
۱	هر کلمه را به توضیح مناسب آن وصل کنید. «یک گزینه اضافه است.» ۱- قاطِعُ الرَّحِمِ ○ هُوَ الَّذِي لَا يَذْهَبُ لِبِزَارَةِ أُسْرَتِهِ وَ أَقْرَبَائِهِ. ۲- الْأَجْمَعَةُ ○ أَخْشَابٌ مُنَاسِبَةٌ لِإِخْتِرَاقِ فِي النَّارِ. ۳- الْأَخْطَبُ ○ مَكَانٌ لِلتَّعْلِيمِ الْعَالِي بَعْدَ الْمَدْرَسَةِ. ۴- الْأَدْخَانُ ○ الشَّيْءُ الَّذِي يَصْعَدُ مِنَ النَّارِ. ۵- الْفَرَجُ ○	۱۰

۱	<p>(درک مطلب) با توجه به متن گزینۀ درست را انتخاب کنید.</p> <p>أنا طالبٌ فِي الصَّفِّ التَّاسِعِ. إسمي إسحاق. لي أُختان: مَهْدِيمٌ وَ لالين، هُما صَغِيرَتانِ فَلَا تَذَهَبانِ إِلَى المَدْرَسَةِ وَ عِنْدِي ثَلَاثَةُ إِخْوَةٍ: هاشِمٌ وَ جَوادٌ وَ صادِقٌ. هاشِمٌ أَكْبَرُ أولادِ الأُسْرَةِ؛ هُوَ تَخَرَّجَ مِنَ المَدْرَسَةِ وَ الآنَ هُوَ حَلوانِيٌّ. جَوادٌ فِي الصَّفِّ السَّابِعِ وَ صادِقٌ فِي الصَّفِّ الرَّابِعِ. نَحْنُ مِنْ مَدِينَةِ «سراوان» فِي مُحافَظَةِ «سيستان و بلوستان».</p> <p>۱- لا تَذَهَبُ مَهْدِيمٌ وَ لالين إِلَى المَدْرَسَةِ؛ لِأَنَّهُما ... ☐ صَغِيرَتانِ ☐ مَرِيضَتانِ</p> <p>۲- هاشِمٌ تَخَرَّجَ مِنَ المَدْرَسَةِ وَ هُوَ ... ☐ حَدادٌ ☐ حَلوانِيٌّ</p> <p>۳- تَعيشُ هَذِهِ الأُسْرَةُ فِي ... ☐ القَرِيَةِ ☐ المَدِينَةِ</p> <p>۴- إسحاقٌ فِي الصَّفِّ ... ☐ التَّاسِعِ ☐ الرَّابِعِ</p>	۱۱
۱	<p>درستی و نادرستی هر جمله را بر اساس واقعیت معلوم کنید.</p> <p>(الف) أَلْعَلُّمُ فِي الصَّعْرِ كَالنَّقْشِ فِي الحَجَرِ.</p> <p>(ب) ذَهَبَ المَرءُ حَيرَ مِنْ أَدبِهِ وَ سَرَفِهِ.</p> <p>(ج) إِنَّ الحَسَدَ يَأْكُلُ الحَسَناتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الحَطَبَ.</p> <p>(د) أَلعالمِ الحَقِيقِيُّ يَكْتُمُ عِلْمَهُ وَ لا يَنْفَعُ الآخَرِينَ.</p>	۱۲
مهارت مکالمه (یک نمره)		
۱	<p>با توجه به تصویر به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: right;"> <p>ماذا فِي هَذِهِ السَّاحَةِ؟</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 20px;"> <div style="text-align: right;"> <p>كَمَ كُرْسِيًّا حَولَ المِنضَدَةِ؟</p> </div> </div>	۱۳
نمره شفاهی		
۳	روان خوانی	۱۴
۲	مکالمه	۱۵

به نام خدا؛ امتحان عربی پایه نهم؛ نوبت دوم؛ وقت: ۷۰ دقیقه؛ تاریخ:/۳/.....

منطقه: نام طراح: نام و نام خانوادگی:

الف) مهارت ترجمه (هفت نمره)

ردیف	پرسش	نمره
۱	<p>جمله‌های زیر را به فارسی ترجمه کنید.</p> <p>۱- ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾</p> <p>۲- أَنْظُرْ إِلَيَّ مَا قَالَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَيَّ مَنْ قَالَ.</p> <p>۳- شُكْرًا جَزِيلًا يَا سَيِّدِي، أَنْتَ غَيَّرْتَ حَيَاتِي.</p> <p>۴- اِديسون أَحَبَّ الْكِيمِيَاءَ؛ فَصَنَعَ مُخْتَبَرًا صَغِيرًا.</p> <p>۵- قَالَ السَّائِقُ: أَهْلًا وَ سَهْلًا بِكُمْ. تَفَضَّلُوا؛ ارْكَبُوا.</p> <p>۶- يُوَجَدُ فَيْتَامِين «أ» فِي النَّبَاتَاتِ وَ الْفَوَاكِهِ بِاللَّوْنِ الْأَصْفَرِ.</p> <p>۷- الْأَخَامِيسَةُ إِلَّا رُبْعًا.</p>	۱ ۱ ۱ ۱ ۱ ۱ ۰/۵
۲	<p>ترجمه درست را انتخاب کنید.</p> <p>۱- سَيَأْتِي الْقَاضِي إِلَيَّ غَدًا؛ فَاذْخُلْ عَلَيْنَا فِي الْمَجْلِسِ. الف) دیروز قاضی پیش من آمد و به مجلس وارد شد. ☐</p> <p>ب) قاضی فردا نزد من خواهد آمد؛ پس در مجلس پیش ما بیا. ☐</p> <p>۲- عَصْفُورٌ فِي الْيَدِ خَيْرٌ مِنْ عَشْرَةِ عَلَيَّ الشَّجَرَةِ. الف) گنجشکی در دست بهتر از ده تا بر درخت است. ☐</p> <p>ب) پرنده‌ای در دست بهتر از نه تا روی درخت است. ☐</p>	۰/۵
مهارت واژه‌شناسی (دو نمره)		
۳	<p>نام هر تصویر را به عربی کنار آن بنویسید. (بَطَّارِيَّةٌ / مُسَجِّلٌ / مَمَرٌ مُشَاةٌ / زُجَاجَةٌ)</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>هَذَا</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>هَذِهِ</p> </div> </div>	۰/۵
۴	<p>کلمات مترادف و متضاد را دو به دو کنار هم بنویسید. (دو کلمه اضافه است).</p> <p>اِسْتَلَمَ / حَرْبٌ / فَجَاءَهُ / قُبِحَ / دَفَعَ / بَغْتَةً</p> <p>..... = #</p>	۰/۵
۵	<p>کلمات مشخص شده را به فارسی ترجمه کنید.</p> <p>مَنْ «كَثُرَ» كَلَامُهُ كَثُرَ خَطْوُهُ، وَ مَنْ كَثُرَ خَطْوُهُ «قَلَّ» حَيَاؤُهُ.</p>	۰/۵

۰/۵	<p>کدام کلمه با سایر کلمات از نظر معنا ناهماهنگ است؟</p> <p>الف) مِشَمِش □ لَیْمون □ تَفَاح □ تَعَب □ ب) لِسَان □ طَیَار □ حَدَاد □ حَبَاز □</p>
<p>مهارت شناخت و کاربرد قواعد (دو نمره)</p>	
۰/۵	<p>۷ وزن کلمه «حامد» و حروف اصلی کلمه «مفتوح» را بنویسید.</p>
۱/۵	<p>۸ در جاهای خالی فعل مناسب بنویسید.</p> <p>الف) ﴿إِنَّ اللَّهَ..... الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ ب) أَوْلَيْكَ الْبِتَانُ مِنَ الصَّفِّ أَمْسِ. ج) يَا طَالِبَتَانِ، مَعًا. د) يَا حَبِيبِي، كَلَامِي. هـ) الْجُنْدِيُّ الشُّجَاعُ إِلَى سَاحَةِ الْحَرْبِ عَدَاً. سَوْفَ يَدَهَبُ □ دَهَبَا □ و) مَاذَا؟ أَنَا كَتَبْتُ دَرْسِي. كَتَبْتُ □ كَتَبْتِ □</p> <p>يَغْفِرُ □ أَغْفِرُ □ سَتَرَجِعَانِ □ رَجَعَنْ □ لَا تَرْجِعِي □ إِرْجِعَا □ إِسْمَعِ □ لَا تَسْمَعُوا □ كَتَبْتُ □ كَتَبْتِ □</p>
<p>مهارت درک و فهم (سه نمره)</p>	
۱	<p>۹ هر جمله را به کلمه مربوط به آن وصل کنید. «یک کلمه اضافه است.»</p> <p>۱- النَّهَارُ ○ مَكَانٌ لِحِفْظِ الْأَثَارِ التَّارِيخِيَّةِ. ۲- الْأَزْرُقُ ○ لَوْنٌ يَظْهَرُ فِي السَّمَاءِ الصَّافِيَّةِ. ۳- الدَّيْلُ ○ صَفَةٌ حَسَنَةٌ لِلْحَلِيبِ وَ الْفَاكِهَةِ ۴- الطَّارِجُ ○ مَا بَيْنَ الصَّبَاحِ وَ اللَّيْلِ. ۵- الْمُتَحَفُّ ○</p>
۱	<p>۱۰ (درک مطلب) با توجه به متن زیر جمله‌های درست و نادرست را مشخص کنید.</p> <p>حامدٌ وَلَدٌ ذَكِيٌّ وَ هُوَ فِي الْخَامِسَةِ عَشْرَةَ مِنَ الْعُمْرِ. يَنْهَضُ صَبَاحاً فِي السَّاعَةِ السَّادِسَةِ إِلَّا رُبْعاً. وَ فِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ اشْتَرَى وَالِدُهُ حَاسِباً لَهُ وَ سَمَّحَ لَهُ بِالْدُخُولِ فِي الْإِنْتَرْنِتِ فِي أَوْقَاتِ الْفَرَاغِ. فَرِحَ حَامِدٌ بِهَذِهِ الْهَدِيَّةِ. بَعْدَ مُدَّةٍ سَافَرَ وَالِدُهُ وَ الْوَالِدَةُ لِمُهَمَّةٍ إِدَارِيَّةٍ لِمُدَّةٍ يَوْمَيْنِ. قَالَ حَامِدٌ لِأَبِيهِ وَ أُمِّهِ: «سَأَبْحَثُ بَحْثًا عِلْمِيًّا فِي الْإِنْتَرْنِتِ». جَلَسَ حَامِدٌ خَلْفَ الْحَاسِبِ وَ لَعَبَ سَاعَاتٍ كَثِيرَةً وَ فِي الْيَوْمِ التَّالِيِ نَهَضَ فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ إِلَّا رُبْعاً. كَانَ حَامِدٌ يَشْعُرُ بِالنُّومِ فِي الصَّفِّ.</p> <p>۱- اشْتَرَى وَالِدٌ حَامِدٍ حَاسِباً لَهُ. ۲- حَامِدٌ فِي الثَّانِيَةِ عَشْرَةَ مِنَ الْعُمْرِ. ۳- بَحَثَ حَامِدٌ عَنِ مَوْضِعٍ رِيَاضِيٍّ فِي الْإِنْتَرْنِتِ. ۴- سَافَرَ وَالِدُهُ وَ الْوَالِدَةُ لِمُهَمَّةٍ إِدَارِيَّةٍ لِمُدَّةٍ شَهْرَيْنِ.</p>

۱	<p>درستی و نادرستی هر جمله را بر اساس واقعیت معلوم کنید. (✓) (✗)</p> <p>(الف) الصَّدِيقُ يَطْلُبُ لَكَ الشَّرَّ وَ الْعَدُوُّ يَطْلُبُ لَكَ الْخَيْرَ.</p> <p>(ب) اَلْمَطْبَعَةُ مَخَزَنٌ لِحِفْظِ الْمَوَادِّ الْغِذَائِيَّةِ.</p> <p>(ج) النَّارُ نَتِيجَةُ احْتِرَاقِ الْخَشَبِ وَ غَيْرِهِ.</p> <p>(د) الرَّاسِبُ يَعْنِي الطَّالِبَ الْمِثَالِيَّ.</p>	۱۱
مهارت مکالمه (یک نمره)		
۱	<p>با توجه به تصویر به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div data-bbox="437 557 676 739"> </div> <div data-bbox="712 618 1020 659" style="text-align: right;"> <p>بِمَ يُسَافِرُ الْحَجَّاجُ إِلَى مَكَّةَ الْمُكْرَمَةِ؟</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center; margin-top: 20px;"> <div data-bbox="437 786 676 956"> </div> <div data-bbox="868 808 1020 847" style="text-align: right;"> <p>أَيْنَ تَلَّكَ الطِّفْلَةُ؟</p> </div> </div>	۱۲
نمره شفاهی (پنج نمره)		
۳		۱۳ روان خوانی
۲		۱۴ مکالمه ساده

بخش سوم

توضیحات مشترک
در تدریس
همهٔ درس‌های کتاب

در مقدمه کتاب‌های درسی متوسطه اول بخشی به نام «سخنی با معلم» آمده است. تجربه نشان می‌دهد علی‌رغم چاپ به اندازه و نهادن فایل کتاب معلم در «سایت گروه عربی دفتر تألیف» بخشی از دبیران اظهار بی‌اطلاعی از وجود کتاب معلم می‌کنند؛ لذا در مقدمه اهم توصیه‌ها درج شده است. مطالعه کتاب معلم اطلاعات بسیاری را در اختیار دبیر می‌گذارد و بر همه دبیران عربی پایه نهم الزامی است. بسیاری از ابهامات با مطالعه کتاب برطرف می‌گردد. بخشی تحت عنوان «دانش‌افزایی برای دبیر» پیش‌بینی شده است تا علاوه بر اینکه به سؤالات احتمالی معلم پاسخ می‌دهد، جایی باشد تا در صورتی که دانش‌آموزی سؤالی دشوار بپرسد در کتاب معلم پاسخ آن موجود باشد.

برای تدریس این کتاب باید عربی پایه هفتم و هشتم را تدریس کرده و در کلاس‌های آموزشی ضمن خدمت شرکت کرده باشید.

این کتاب سومین کتاب عربی دوره اول متوسطه است. شورای تألیف، گروهی شامل استادان متخصص دانشگاه و معلمان مجرب بوده است. این کتاب همچون دو کتاب پیشین پیش از چاپ، چندین بار به نقد و بررسی نهاد و تدریس آزمایشی شده است؛ تا اشکالات برطرف و نقاط قوت آن نیز هرچه بیشتر تقویت گردد. در بررسی کتاب درسی افراد بسیاری سهیم هستند. نمایندگان از معلمان متوسطه اول و دوم (به ویژه متوسطه اول)، متخصصان تعلیم و تربیت اسلامی، پایگاه کیفیت‌بخشی به فرایند آموزش عربی و دبیرخانه کشوری راهبری درس عربی، گروه‌های آموزشی، کارشناسانی از حوزه و دانشگاه و ...

شیوه کتاب متن محوری است. انتظار می‌رود دانش‌آموز بتواند در پایان دوره اول متوسطه متون ساده عربی را درست بخواند و معنای آنها را بفهمد. در این کتاب ۳۳۲ واژه جدید به کار رفته؛ اما حدود ۶۰۰ کلمه عربی هفتم و هشتم نیز تکرار شده است؛ پس در حقیقت هدف این کتاب آموزش ۸۳۲ واژه پربسامد زبان عربی است. این کار تا پایان پایه دوازدهم تکرار خواهد شد. دانش‌آموز هر سال که به پایه بالاتر می‌رود باید کلمات قبلی را بداند.

تألیف کتاب براساس اسناد بالادستی «قانون اساسی»، «برنامه درسی ملی» و «راهنمای برنامه درسی» انجام شده است. برنامه درسی ملی، نقشه راه برای تألیف همه کتاب‌های درسی است. راهنمای برنامه درسی عربی نیز که در «شورای برنامه‌ریزی درسی عربی» تهیه و تنظیم شده نقشه راه برای تألیف کلیه کتاب‌های درسی عربی است.

در نگارش کتاب به تجربیات موفق کتاب‌های عربی پیشین توجه شده است و جا دارد از همه نویسندگان کتاب‌های درسی عربی پیشین تشکر گردد. در تألیف کتاب به تجارب موفق کتب قبلی

توجه و تجربه‌های ناموفق کنار نهاده شده است.

در حوزه تصویر گاهی برای یک تصویر بیش از چهل تصویر گرفته شد تا تصویر مناسب‌تری در کتاب نهاده شود.

کلمات به‌کار رفته در این کتاب، پرکاربردترین واژگان زبان عربی است که در قرآن، حدیث و روایات و نیز در زبان و ادبیات فارسی بسیار به‌کار رفته‌اند. تصاویر، عبارات و متون کتاب افزون بر هدف اصلی؛ تا اندازه‌ای ابعاد تربیتی و فرهنگی نیز دارند. در حوزه تصویر سلیقه‌ها متفاوت بود؛ اما همه بالاتفاق نظر دادند که نقاشی استفاده نشود. گاهی تصویری را که کارشناسی مجرب بسیار می‌پسندید و ما را تشویق می‌کرد که شبیه آن را در کتاب بیشتر بیاوریم، کارشناس دیگر کاملاً رد می‌کرد.

از آنجا که دانش‌آموز در پایه هفتم و هشتم کلمات بسیاری را آموخته و تا حدودی با ساختار زبان عربی آشنا شده؛ لذا در پایه نهم متن‌ها طولانی‌تر شده است. اکنون دانش‌آموز با ۶۰۰ واژه پرکاربرد و نیز بسیاری از ساختارهای زبان عربی آشنا شده است.

بنا به درخواست گروه‌های آموزشی، دبیران و دانش‌آموزان و به استناد برنامه درسی ملی مجدداً مکالمه در کتاب گنجانده شده؛ زیرا مکالمه بستری مناسب برای آموزش هر زبانی است و به درس عربی جذابیت و تحرک می‌بخشد؛ آن را زبانی پویا و کاربردی نشان می‌دهد؛ اما مکالمه هدف اصلی آموزش کتاب حاضر نیست. بسیاری افراد به آموزش عربی در سال‌های گذشته این انتقاد را وارد کرده‌اند که چرا دانش‌آموخته ایرانی قادر به بیان چند جمله ساده نیست و تنها مباحث صرفی و نحوی و تجزیه و ترکیب می‌داند. کتاب حاضر تا حدودی این ضعف را از بین برده است؛ لذا لازم است که معلم خود را در زمینه مکالمه تقویت کند. گروه عربی نیز در نظر دارد با تهیه و معرفی منابع مناسب، راه تلاش همکاران را هموار نماید.

این کتاب مکمل دو کتاب پیشین است. کتاب‌های سال‌های آینده نیز هر یک به نوبه خود مکمل کتاب پیش از خود خواهند بود.

معلمان گرامی می‌توانند از طریق این نشانی با گروه عربی دفتر تألیف در تماس باشند.

<http://arabic-dept.talif.sch.ir>

همچنین از طریق اداری می‌توان پیشنهادها و نظرات خود را ارسال کرد.

دبیران گرامی اگر برای متون یا عبارات کتاب درسی پیشنهاد مناسبی دارید می‌توانید به گروه

عربی دفتر تألیف ارسال کنید.

شما می‌توانید مقالات علمی، پژوهشی و آموزشی خود را برای چاپ در مجله معارف ارسال کنید. برای کسب اطلاعات بیشتر لطفاً به صفحه اول یکی از مجلات رشد معارف مراجعه کنید. همچنین اگر شما وبلاگی فعال دارید می‌توانید درخواست کنید تا در سایت گروه عربی لینک شود.

مهم‌ترین توصیه‌ها درباره شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب

- ۱- این کتاب در ده درس تنظیم شده است. هر درس در دو جلسه آموزشی تدریس می‌شود.
- ۲- دانش‌آموز در آغاز راه یادگیری زبان عربی است. شایسته است معلم به مطالب کتاب بسنده کند و مطلقاً مطالب اضافه‌ای آموزش ندهد؛ زیرا آنچه را دانش‌آموز باید بیاموزد؛ به تدریج فراخواهد گرفت. معمولاً معلم‌ان به محض اینکه از طرف مدرسه یک ساعت اضافه می‌گیرند، به دنبال مباحث صرفی و نحوی می‌روند. در حالی که می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا داستان‌های کوتاه ترجمه کنند. سرود و نمایش اجرا کنند. می‌توان عبارات ساده و کوتاه مانند سخنان حکمت‌آمیز و ابتهامات و مطالب علمی کوتاه ترجمه کرد. فضا برای کارهای شاد مناسب است، ولی قاعده‌زدگی تدریس عربی، همگان را جذب دستور زبان کرده است. حقیقت این است که آموزش قواعد در هر زبانی کاری ساده است، ولی تدریس متن‌محور کاری دشوار است. ارزشیابی از مطالب صرفی و نحوی آسان است، ولی ارزشیابی از قرائت و مکالمه بسیار سخت است.
- ۳- سیاست تألیف در تمامی بخش‌های کتاب مبنی بر ساده‌سازی و جذابیت است؛ لذا بزرگ‌ترین مسئولیت معلم این است که با هنرمندی، کتاب را به ساده‌ترین روش به دانش‌آموز تدریس کند. هنر معلم، علاقه‌مند کردن دانش‌آموز نسبت به درس عربی است؛ لذا باید در امتحانات از طراحی سؤالات معماگونه خودداری کرد. آزمون‌های مدارس خاص و آزمون‌های طراحی شده توسط مؤسسات خصوصی زمینه انحراف از مسیر آموزش را فراهم می‌سازند. اگر تدریس درس عربی و سایر دروس ساده باشد و پیچیدگی وجود نداشته باشد؛ برخی سودجویان متضرر می‌گردند. آشفته‌گی وضعیّت آموزش و سختی تمرینات و سؤالات امتحانی زمینه را برای بهره‌برداری برخی سودجویان فراهم و دانش‌آموزان را نیز از درس عربی گریزان می‌سازد.

۴- کار عملی در کتاب عربی تهیه انواع کاردستی نیست؛ بلکه کارهایی مانند مکالمه، نمایش، سرود، ترجمه تصویری و داستان‌نویسی است؛ یعنی دانش‌آموز آموخته‌هایش را در قالب سخن گفتن

یا نوشتن به نمایش بگذارد.

این کار در مدرسی قابل اجراست که درس عربی ساعت اضافه داشته باشد، یا ثبت نام دانش‌آموزان گزینش شده باشد.

۵- این کتاب افزون بر اینکه مکمل دو کتاب پیشین است؛ پشتیبان تثبیت واژگان و ساختار آموزش داده شده در پایه هفتم و هشتم نیز است. کتاب‌های سال‌های آینده نیز هر یک به نوبه خود مکمل کتاب پیش از خود هستند. به همین دلیل واژگان پایه‌های هفتم و هشتم مجدداً در انتهای کتاب درسی به همراه واژگان پایه نهم آورده شده است.

۶- در بخش «بدانیم» سعی شده است با شاهد مثال، اصول زبان به دانش‌آموز آموخته شود. ذکر تعاریف و اصطلاحات تنها به منظور فهم بهتر عبارات و متون است و نیازی به حفظ آنها نیست. هدف از بخش‌های «بدانیم» و «فَنِّ ترجمه» کمک به فهم بهتر متن و عبارت است. آنچه در این بخش آمده به منظور فهم معنای جملات است. دانش‌آموز آن را می‌آموزد تا به کمک آن درست بخواند، درست بشنود و درست ترجمه کند. هدف اصلی درست خواندن، فهمیدن و ترجمه است. در واقع قواعد در خدمت فهم عبارت و متن است و این موضوع در بارمبندی امتحانات نیز لحاظ شده است. به همین دلیل بخش قواعد دو نمره دارد.

۷- از ارائه «جزوه مکمل قواعد» به دانش‌آموز اکیداً خودداری گردد. هرچه در زمینه قواعد لازم بوده در همین کتاب آمده است. اگر کار اضافه‌ای می‌خواهید انجام دهید در بخش شفاهی انجام دهید. مهارت سخن گفتن را در دانش‌آموز تقویت کنید. دانش‌آموزان مکالمه را دوست دارند و از قواعد محض فراری هستند. مکالمه در آینده برایشان مفید است.

۸- طرح سؤالات امتحان کتبی عربی در نوبت اول و دوم از ۱۵ نمره است. ۵ نمره شفاهی شامل روان خوانی و مکالمه است.

۹- مطلقاً از طرح سؤالاتی در زمینه «ترجمه فارسی به عربی» خودداری شود؛ زیرا از اهداف آموزشی عربی پایه‌های هفتم، هشتم و نهم نیست. دانش‌آموز باید بتواند جمله عربی را بخواند و ترجمه کند و البته قدرت تشخیص درست از نادرست را نیز داشته باشد. در این دو پایه از او «ساختن جمله عربی» خواسته نمی‌شود.

(در بخش مکالمه، یعنی پاسخ‌گویی به کلمات پرسشی این استثنا وجود دارد؛ زیرا در مکالمه باید بتواند پاسخ کوتاه دهد که انتظار در حد یک یا دو کلمه ساده است و نظر به لزوم سرعت عمل در پاسخ‌دهی به سؤال شفاهی، رعایت ظرافت‌های دشوار و قتی زبان فعلاً لازم نیست.)

۱۰- تبدیل کردن از اهداف این کتاب نیست و باید از طرح چنین سؤالاتی در هر آزمونی

خودداری کرد؛ مثال:

این جمله را به جمع تبدیل کنید: یا طَالِبٌ، اُكْتُبْ واجِبَاتِكَ.
در جای خالی کلمات مناسب بنویسید: أَيَّتْهَا التَّلْمِيذَاتُ، لَا تَخْرُجْنَ مِنْ صَفِّكُمْ.
... مِنْ صَفِّكُمْ.

همچنین ذکر صیغه در ارزشیابی لازم نیست.

۱۱- همانند کتاب اول هیچ واژه‌ای بیرون از جمله سؤال نشود. ترجمه کلمات، در داخل جمله

خواسته شود؛ مثلاً: ترجمه کلمه مشخص شده را بنویسید.

مَرْقَدُ الْإِمَامِ الثَّامِنِ فِي مَشْهَدِ. صَنَعَ التَّجَارُ جِسْرًا عَلَى النَّهْرِ.

در دو جمله بالا دانش آموز به کمک قرائن می‌تواند واژه خواسته شده را درست ترجمه کند. او با این روش، از یادگیری درس عربی لذت می‌برد. امتحان دو منظوره می‌شود؛ هم امتحان است و هم یادگیری در آن مستتر است.

۱۲- در پاسخ‌گویی به جمله استفهامی باید به پاسخ کوتاه بسنده شود. پاسخ کامل مد نظر

نیست. هرچند اگر دانش آموز پاسخ بلند دهد بهتر است. برای نمونه، در پاسخ به چنین سؤالی «لماذا تَدْرُسُ؟» پاسخ «لِلنَّجَاحِ فِي الْحَيَاةِ.» کافی است و نمره کامل تعلق می‌گیرد. به عبارت دیگر لازم نیست چنین پاسخ داده شود: «أَنَا أَدْرُسُ لِلنَّجَاحِ فِي الْحَيَاةِ.»

از آنجا که در رویکرد برنامه درسی عربی، پرورش مهارت‌های زبانی آمده و سخن گفتن نیز یکی از این موارد است؛ لذا بخش «اسماء و حروف استفهام» استثنا شده است.

پیشنهاد می‌شود دبیر برای امتحان مکالمه یک آلبوم عکس در کاور تهیه کند و در آن تصاویر لازم را در اندازه‌های بزرگ داشته باشد و یا در صورتی که در مدرسه هوشمند تدریس می‌کند، فایل تصاویر مورد نیازش را از قبل تهیه نماید.

همچنین می‌توان بخشی از نمره مکالمه را به معرفی دانش آموز از خودش اختصاص داد. دانش آموز باید بتواند در یک دقیقه خودش را به زبان عربی معرفی کند. همچنین نمره شفاهی دانش آموزانی که داوطلب اجرای سرود، یا نمایش، یا مکالمه گروهی در کلاس می‌شوند را می‌توان از همین مورد منظور کرد.

۱۳- هدف در آزمون شفاهی روخوانی، درست خواندن است. بدیهی است برگزاری آزمون

شفاهی در یک روز امکان‌پذیر نیست. بنابراین، هر چه را دانش آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند

و مجموعه فعالیت‌های شفاهی او، نمره شفاهی‌اش را تشکیل می‌دهد. دانش‌آموز در آغاز در مهارت خواندن و شنیدن نیاز به تکرار و تمرین دارد و به تدریج این مهارت تقویت می‌گردد. لذا، ملاک نمره‌دهی، بهترین و آخرین وضعیت دانش‌آموز است.

۱۴- به منظور تسهیل آموزش و صرفه‌جویی در وقت، در بسیاری از جاهای کتاب جای کافی برای نوشتن ترجمه و حل تمرین در نظر گرفته شده تا نیازی به دفتر تمرین نباشد. نیازی به رونویسی از متن درس‌ها، یا بخش‌های دیگر نیست. اگر در درس انگلیسی رونویسی انجام می‌شود به این دلیل است که الفبای آن فرق دارد، ولی از آنجا که الفبای فارسی با مختصری تغییر همان الفبای عربی است؛ لذا رونویسی ضرورتی ندارد. در گذشته مشاهده شده برخی از معلمان از دانش‌آموزان می‌خواستند که نقاشی‌ها و طرح‌های کتاب را در دفتر پاکنویس وارد کنند؛ یا از دانش‌آموزان می‌خواستند دو کتاب تهیه کنند و تصاویر کتاب دوم را با قیچی در آورند و با چسب در دفتر پاکنویس بچسبانند. وظیفه گروه‌های آموزشی در این زمینه ارشاد معلم است.

۱۵- هرچند کتاب کار در آموزش هر زبانی مناسب است؛ اما تجربه نشان داده است بیشتر کتاب‌های کار زمینه انحراف از مسیر صحیح آموزش را فراهم می‌کنند و زمینه را برای دور افتادن از اهداف آموزشی و آسیب رساندن به روند آموزش فراهم می‌کنند. نداشتن کتاب کار بهتر از داشتن کتاب کاری نامناسب است. اگر معلمی کتاب کار تهیه کرد؛ تأکید می‌کنیم که کلاس درس جای پرداختن به آن نیست و حل تمرینات آن در منزل باید صورت بگیرد. زمان اختصاص یافته به درس عربی (دو ساعت در هفته) برای تدریس این کتاب و حل تمرین‌های آن است. لذا اگر وقت اضافی داشت می‌تواند تمرینات کتاب کار را نیز حل کند در غیر این صورت کتاب درسی نباید لطمه ببیند. گروه‌های آموزشی در این زمینه باید نقش فعال داشته باشند.

۱۶- ما ایمان داریم که کار اصلی را معلم انجام می‌دهد؛ لذا از همکاران ارجمند درخواست داریم تا با سیاست دفتر تألیف همگام شوند؛ زیرا به تدریج همه کتاب‌های سال‌های آینده نیز ادامه و مکمل این کتاب خواهند بود.

۱۷- فراموش نکنیم دانش‌آموزان بسیاری از آموخته‌ها را بعد از دانش‌آموختگی از یاد خواهند برد، ولی خاطرات تلخ و شیرین ماندگار هستند. آنچه در تدریس بسیار مهم است برخورد‌های درست، دلسوزانه و عالمانه است.

معرفی درس‌ها

این کتاب از ده درس به شرح ذیل تشکیل شده است:

۱- درس اول: دوره‌ای بر آموخته‌های عربی پایه هفتم و هشتم است. پاره‌ای از آیات و احادیث پایه هفتم و هشتم در این درس و نیز در دروس بعد تکرار می‌شود تا کم‌کم این جملات ملکه ذهن دانش‌آموز گردد. ساختارهای دو کتاب پیشین نیز تکرار می‌گردد تا به مصداق «الدرس حرف و التکرار ألف». آموخته‌ها تثبیت گردد. هر آنچه دانش‌آموز در حروف و اسماء استفهام، رنگ‌ها، روزهای هفته و نام فصول و فعل ماضی و مضارع خوانده است تکرار می‌شود. کلمات مهم مانند مترادف و متضاد نیز در درس اول طراحی شده است.

هدف درس اول تکرار آموخته‌های پیشین است و از آنجا که این امر مهم فقط در درس اول محقق نمی‌گردد؛ لذا در دروس دوم تا سوم نیز این تکرار و تمرین انجام شده است.

۲- درس دوم: متن درس درباره اهمیت مقررات راهنمایی و رانندگی است. ساختار درس درباره وزن و حروف اصلی است. اهمیت مبحث این درس در املا فارسی بسیار است. دانش‌آموزی که این مطلب را خوب بیاموزد، در درس املا فارسی می‌تواند موفق باشد. یکی از ویژگی‌های بارز زبان عربی همین داشتن وزن و حروف اصلی است. ویژگی‌ای که حتی در زبان‌های خویشاوند زبان عربی، یعنی سایر زبان‌های سامی به این صورت وسیع وجود ندارد.

در پایان درس، پنج آیه شریفه متناسب با آموخته‌های دانش‌آموز آمده است. در گزینش آیات مبارکه قرآنی در هر سه کتاب عربی دوره اول متوسطه دو اصل پیش روی بوده است:

۱- سادگی الفاظ و تطابق آن با دانسته‌های زبانی دانش‌آموز،

۲- کاربرد آن در زندگی روزمره دانش‌آموز.

۳- درس سوم: متن درس داستانی زیبا و خواندنی است. نتیجه اخلاقی و پیام درس نیز در راستای اهداف برنامه درسی ملی است. سخن حکیمانه حضرت علی علیه السلام زینت بخش و حسن ختام متن درس شده است.

إِنْتَانِ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمَا قَاطِعِ الرَّجِمِ وَ جَارِ السُّوءِ.

در پایان درس پنج سخن حکیمانه از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام در موضوعات مهم

اخلاقی آمده است.

ساختار درس سوم فعل امر مفرد است.

۴- **درس چهارم:** متن درس داستانی زیباست. موضوع داستان جدید است و دانش‌آموزان این داستان را پیش از این نشنیده‌اند. پیام اخلاقی درس سخن حکیمانه «الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ» است که عنوان درس نیز شده است.

ساختار درس ادامهٔ درس سوم و فعل امر مثنی و جمع است. مانند درس قبل در پایان این درس نیز پنج سخن حکیمانه از پیامبر اسلام ﷺ و حضرت علی ؑ در موضوعات مختلف آمده است.

۵- **درس پنجم:** متن درس داستانی دربارهٔ نقش تلاش در زندگی است. در فرهنگ اسلامی سخنان بسیاری در این باره آمده است؛ مانند: ﴿لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى﴾ حدیثی در این باره از پیامبر اسلام ﷺ حسن ختام و پیام اخلاقی متن درس است. ساختار درس شناخت فعل نهی مفرد است.

در پایان درس، پنج حدیث از حضرت علی ؑ دربارهٔ علم زینت‌بخش این درس شده است. ۶- **درس ششم:** متن درس داستانی جذاب است که نقش نحوهٔ رفتار آدم‌ها را در زندگی افراد نشان می‌دهد. یک رفتار شایسته می‌تواند زندگی یک انسان را دگرگون کند و به تبع آن انسان متحول می‌تواند نقش مهمی در جامعه داشته باشد. رفتار و گفتار هرکس می‌تواند نقش مهمی در افراد و حتی در جامعه داشته باشد.

ساختار درس شناخت فعل نهی مثنی و جمع است. همانند دروس گذشته در پایان درس، پنج حدیث از حضرت علی ؑ دربارهٔ علم زینت‌بخش این درس شده است.

۷- **درس هفتم:** متن درس داستانی از زندگی مردی است که به بشریت خدمت کرد.

ساختار آموزشی این درس ترکیب اضافی و وصفی است. سخنان حکیمانهٔ پایان درس نیز از پیامبر اسلام ﷺ و حضرت علی ؑ است.

۸- **درس هشتم:** متن درس هشتم مکالمه‌ای در موزهٔ آثار تاریخی حرمین شریفین در مکه است.

از ده درس کتاب عربی نهم این درس اختصاصاً مکالمه است. در این درس، دانش‌آموز با عبارتهای پرکاربرد در مکالمه آشنا می‌گردد.

از آنجا که ماضی استمراری در هر زبانی از جمله عربی کاربرد بسیار دارد؛ وقت آن است که اکنون دانش‌آموز با این مفهوم آشنا شود.

در پایان، پنج حدیث از پیامبر اسلام ﷺ دربارهٔ محبوب‌ترین‌ها، به دانش‌آموزان درس زندگی آموزش می‌دهد.

۹- **درس نهم:** از آنجا که ذخیرهٔ واژگانی دانش‌آموزان تقویت شده و با بسیاری ساختارهای زبانی آشنا شده‌اند سه متن کوتاه علمی دربارهٔ بهترین رنگ‌ها، ویتامین آ و شیر تازه انتخاب شده است؛ تا فراگیر با متون علمی نیز آشنا گردد.

در بخش «بدانیم» ساعت خوانی آموزش داده شده است؛ اما به ربع و نیم بسنده شده است.

در زبان عربی و برخی زبان‌ها مانند آلمانی عددهایی مانند «بیست و پنج» را «پنج و بیست» می‌گویند. لذا آموزش این بخش فعلاً به صلاح نیست؛ چون موجب دشواری‌هایی در آموزش می‌گردد.

پایان درس نهم، دو روایت ارزشمند و گهربار از پیامبر اسلام ﷺ و حضرت علی عَلِيٌّ است. برای نخستین بار در آموزش عربی دورهٔ اول متوسطه روایت نسبتاً طولانی‌تری برگزیده شده است؛ زیرا در طول این سه سال توانمندی زبانی دانش‌آموز تقویت شده است.

۱۰- **درس دهم:** آخرین متن کتاب عربی نهم داستانی دارای پیام اخلاقی والایی است. امانتداری در روایات اسلامی بسیار تأکید شده است. داستان درس نیز اهمیت این امر خطیر را نشان می‌دهد. دانش‌آموزان داستان را دوست دارند و داستان زیبای این درس علاوه بر ایجاد علاقه نسبت به درس عربی نتیجهٔ اخلاقی بسیار جالبی دارد.

در این درس ساختار جدیدی آموزش داده نمی‌شود؛ بلکه تکراری بر آموخته‌های سه کتاب عربی هفتم، هشتم و نهم صورت می‌گیرد.

واژه‌نامه

از آنجا که کتاب‌های درسی عربی جدید متن و واژه‌محور است؛ لذا واژگان عربی هفتم و هشتم مجدداً در عربی نهم تکرار می‌گردد و در انتهای کتاب، در بخش المَعْجَم تکرار می‌شوند. دلیل این کار تسهیل آموزش است. از سوی دیگر این کار باعث می‌شود دانش‌آموز به طرف خرید کتاب کمک آموزشی نرود.

ویژگی‌های کتاب

۱- قاعده محور نبودن کتاب به معنای نفی ارزش قواعد نیست؛ لذا دو بخش «بدانیم» و «فنّ ترجمه» در کتاب‌های عربی هفتم، هشتم و نهم تنظیم شده است؛ تا دانش‌آموز بتواند به کمک آنها عبارات و متون ساده را بهتر بفهمد و ترجمه کند. قواعدی که در بخش «بدانیم» آمده به منظور فهم معنای جملات است. دانش‌آموز قواعد را می‌خواند تا به کمک آن بتواند درست بخواند، درست بشنود و درست ترجمه کند. قواعد در خدمت فهم عبارت و متن است و به این موضوع در بارمبندی امتحانات نیز توجه شده است.

۲- در این کتاب، مکالمه نیز اهمیت دارد؛ در «برنامه درسی ملی» نیز به آموزش مهارت‌های زبانی از جمله سخن گفتن اشاره شده است. از سویی دیگر مکالمه به درس عربی جذابیت می‌بخشد؛ آن را زبانی پویا و کاربردی نشان می‌دهد و موجب تقویت آموزش نیز می‌گردد؛ زیرا مکالمه بستر واقعی یادگیری هر زبانی است.

۳- روخوانی در کتاب‌های عربی اهمیت ویژه‌ای دارد. دانش‌آموز باید بتواند درست بخواند تا درست ترجمه کند. از آنجا که یکی از مهارت‌های چهارگانه زبانی «خواندن» است؛ لذا این بخش باید تقویت گردد. دانش‌آموزی می‌تواند معنای عبارت را بفهمد که درست بخواند. آهنگ بیان جمله‌های خبری، تعجبی، پرسشی و امری با هم فرق دارد. روان‌خوانی اوج هنر دانش‌آموز در درس عربی است که در سایه تسلط نسبی او به زبان به دست می‌آید.

۴- شروع هر درس مانند کتاب عربی نهم مانند دو کتاب پیشین با واژگان جدید آن است. هدف از این کار، ساده‌سازی آموزش است. هدف این نیست که دانش‌آموز قبل از شروع درس، این واژه‌ها را حفظ کند. حفظ واژه‌ها باید در طی خواندن متون و عبارات اتفاق بیفتد.

۵- آنچه باید سرلوحه تدریس و ارزشیابی معلم قرار بگیرد؛ این است که «ترجمه از فارسی به عربی و ساختن جمله از اهداف عربی پایه هفتم، هشتم و نهم نیست.» در ارزشیابی‌های کتبی و شفاهی فقط ترجمه از عربی به فارسی مد نظر است. هدف این کتاب آموزش معنای حدود ۹۰۰ کلمه است؛ یعنی ۲۳۲ کلمه جدید به همراه ۶۰۰ کلمه عربی هفتم و هشتم. این واژه‌ها از پرکاربردترین کلمات در حوزه زبان عربی (قرآن، علوم و معارف اسلامی و زبان و ادبیات فارسی) هستند و گزینش آنها هدفمند بوده است.

۶- مبنای گزینش آیات، احادیث و امثال به کار رفته در کتاب چند مورد بوده است:
سادگی الفاظ؛ سادگی ساختار و مطابقت آن با آموزش کتاب درسی؛ کاربری براساس نیازهای

روز؛ تناسب با سطح درک و فهم دانش‌آموز نوجوان.

دانش‌آموز باید بتواند در زندگی به هنگام نیاز به امثال و حکم خوانده شده استشهاد کند؛ مثلاً درباره «انتقام» به این حدیث شریف از پیامبر اسلام ﷺ استشهاد کند: «إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ؛ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ شُكْرًا لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ».

این هدف تا پایان کتاب درسی از اهداف اصلی کتاب است. اما نباید با اکره دانش‌آموزان را وادار به حفظ این عبارات نمود؛ بلکه شایسته است با تغییر نگرش، ایجاد علاقه و با هنر معلّمی دانش‌آموزان را علاقه‌مند نمود تا این عبارات را حفظ کند و در هنگام لزوم از آنها استفاده کنند. سخنان بزرگان و امثال و حکم به گونه‌ای هستند که سرشت پاک، مایل است آنها را بیاموزد و به آنها استشهاد کند.

۷- در گزینش تصاویر اصول زیر رعایت شده است:

برنامه درسی ملّی؛ مسائل فرهنگی و تربیتی، تعادل در جنسیت و ذکر شخصیت‌ها، دوری از تنش‌آفرینی در جامعه، توجّه به امور مهمّی مانند: ارزش‌های دینی، دفاع مقدّس، احترام به محیط زیست، میهن‌دوستی، به روز بودن تصاویر، ایجاد جذابیت در کتاب، شاد بودن موضوعات، علمی بودن آنها، زیبایی تصاویر با توجّه به سنّ پرچوش و خروش نوجوانی دانش‌آموزان...

۸- مطالب اساسی هر درس در درس‌های بعدی تکرار می‌گردند و افزون بر این مطالب دو کتاب عربی هفتم و هشتم نیز مجدّداً یادآوری می‌شود؛ زیرا از دیر باز گفته‌اند: «الدَّرْسُ حَرْفٌ وَ التَّكْرَارُ أَلْفٌ» و با تکرار و تمرین است که آموخته‌ها ملکه ذهن دانش‌آموز می‌شود.

۹- استفاده از کتاب کار در آموزش هر زبانی متداول است؛ ولی متأسفانه بسیاری از کتاب‌های کار عربی کاملاً قاعده‌مدارانه و خسته‌کننده است. مؤسّسات خصوصی با طرح سؤالات معماگونه زمینه انحراف در شیوه تدریس و ارزشیابی را فراهم می‌آورند و در این میان نمونه سؤالات غیراستاندارد برخی مدارس خاص زمینه را برای سؤالات عجیب و غریب آماده می‌سازند.

الگوی پیشنهادی جهت تدریس قسمت‌های هفتگانه هر درس

کتاب حاضر ده درس دارد و هر درس از هفت قسمت تشکیل شده که برای هر یک روشی مناسب با اهداف کتاب و برنامه درسی پیشنهاد شده تا معلم بهتر بتواند به اهداف آموزشی تعیین شده برسد. قطعاً معلمان محترم نیز روش‌هایی برای خود دارند، ولی این روش‌ها باید از وحدت رویه نیز برخوردار باشند. هدف کتاب معلم که پل ارتباط بین مؤلف و معلم است؛ تعیین چارچوبی است که هم اهداف برنامه درسی ملی محوریت داشته باشد و هم معلم بتواند در آن، توانمندی‌های فردی خود را به نمایش بگذارد.

ساختار درس‌های کتاب درسی عربی پایه نهم

قسمت‌های هفتگانه هر درس:

۱- واژگان

۲- متن درس

۳- «بدانیم» و «فَن ترجمه»

۴- آموزش تصویری قواعد (کلید واژه تصویری)

۵- تمرین

۶- «کنز الحکمة» و «نور السماء»

۷- پژوهش یا فعالیت

تحلیل درس

هدف کتاب از تحلیل قسمت‌های نامبرده در هر درس، بررسی دقیق ابعاد مختلف محتوا، معرفی قواعد، ارائه توضیحات جهت رفع ابهامات و پیشنهاد روش‌هایی است که معلم به یاری آن بتواند با تسلط و آگاهی بیشتر به امر تدریس بپردازد. کتاب در این قسمت، معلم را با مراحل مختلف تدریس، مهارت‌های مورد نظر و چگونگی اجرای آن آشنا می‌کند و الگویی را برای تدریس کلیه دروس و بخش‌ها در اختیارش قرار می‌دهد؛ تا آموزش را برای وی تسهیل نماید.

واژگان

دلیل تقدیم واژگان به همراه معنا، در آغاز هر درس این بوده تا دانش‌آموز با راحتی و سرعت بیشتری در فرایند ترجمه فعال باشد؛ بدین‌گونه که معلّم باید دانش‌آموز را گام به گام در ترجمه مشارکت دهد؛ تا توانایی ترجمه را در او بپروراند و این موضوع در جهت فعالیت و مشارکت دانش‌آموز در فرایند یادگیری قرار دارد. این بخش باید تقریباً در پنج دقیقه تدریس شود. هدف این نیست که در همان ابتدا دانش‌آموز همه کلمات جدید را یاد بگیرد؛ بلکه هدف این است که با آنها آشنا شود.

در بخش واژه‌شناسی می‌توان از تمریناتی مانند تشخیص کلمه ناهماهنگ، مترادف و متضاد^۱ و کاربرد واژگان استفاده کرد.

۱- دربارهٔ ترادف در زبان عربی از دیرباز میان دانشمندان اختلاف وجود داشته است؛ برخی برای اسب و شمشیر و مانند آن اسم‌های بسیاری را برشمرده‌اند و برخی از میان آنها تنها یکی را اسم و بقیه را صفت دانسته‌اند.

«سیبویه» می‌گوید: در کلام عرب گاهی دو لفظ گوناگون برای دو معنای مختلف و گاهی دو لفظ مختلف برای یک معنا می‌آوردند که برای مورد اخیر فعل «ذَهَبَ» و «انطَلَقَ» را مثال می‌زند.

از دیدگاه «سیوطی» دلیل اصلی پیدایش مترادف در یک زبان این است که دو طایفه برای یک معنا دو واژه را به کار برده‌اند، سپس پس از اینکه طایفه‌ها یکی شده‌اند، این دو کلمه مترادف گشته‌اند.

اما گاهی اوقات این سکتیت معتقد است که برخی واژه‌ها با اینکه تقریب معنایی دارند؛ اما حالت‌های دقیق خاص خودشان را بیان می‌کنند؛ مثلاً در مورد فعل «گزیدن»:

العَصَّ بِالْأَسْنَانِ لَا بِالشَّفَقَتَيْنِ / النَّهَسُ : المَدُّ بِالْغَمِّ / النَّهَشُ : العَضُّ السَّرِيعُ / العَجْمُ : العَضُّ بِالْأَسْنَانِ لِتَنْظُرَ أ صُلْبٌ هُوَ أَم

خَوَّار

یا در مورد لانه:

العُشُّ: الَّذِي يَجْمَعُهُ الطَّائِرُ مِنَ الْعِيدَانِ وَ غَيْرَهَا فَيَبْيُضُ فِيهِ. / الْوَكْرُ : فِي الْجَبَلِ / الْوُكْنَةُ : مَوَاقِعَ الطَّيْرِ حَيْثَمَا وَقَعَ وَ دَرَبَارَةَ جَدَا كَرْدَنِ وَآهَهُ هُوَ أ وَ هَمُّ وَ ارَائُهُ شَيْوَةٌ دَرَسْتُ بِهَ كَارِغِرِي أَنْ دَرَبَارَةَ فَرَقَ «رَاكِبٌ» وَ «فَارَسٌ» مِي گويد:
«يَقَالُ: مَرَّ بِنَا رَاكِبٌ، إِذَا كَانَ عَلَى بَعِيرٍ، وَ الرُّكْبُ أَصْحَابُ الْإِبِلِ. أَمَا إِذَا كَانَ عَلَى حِمَارٍ أَوْ بَغْلٍ أَوْ فَرَسٍ يُقَالُ: مَرَّ بِنَا فَارَسٌ عَلَى حِمَارٍ أَوْ بَغْلٍ أَوْ...»

اما ابومنصور ثعالبي در كتاب «فقه اللغة» به معنای دقیق کلمات اشاره می‌کند و از به کار بردن هر کلام به جای دیگری برحذر می‌دارد؛ مثلاً در مورد خواب و ترتیب آن چنین می‌گوید:

أَوَّلُ النَّوْمِ: النُّعَاسُ / الْكَرَى: هُوَ أَنْ يَكُونَ الْإِنْسَانُ بَيْنَ النَّائِمِ وَ الْيَقِظَانِ / الرُّقَادُ: هُوَ النَّوْمُ الطَّوِيلُ

و گاهی اوصاف یک اسم به عنوان مترادف به کار می‌رود که در اصل حالت‌های گوناگون آن اسم است.

مراحل آموزش واژگان

- ۱- معلم باید در آغاز از کتاب گویا استفاده کند و در صورتی که نکات جالبی درباره آنها سراغ دارد؛ به منظور تقریب به ذهن برای دانش‌آموزان ذکر کند.
- ۲- سپس دانش‌آموزان کلمات عربی را قرائت می‌کنند و این قرائت می‌تواند به تشخیص معلم به همراه او و گروهی باشد، یا به صورت انفرادی.

متون

در این بخش نیز باید سهم مشارکت معلم و دانش‌آموز مشخص شود و اینکه هر یک از معلم و دانش‌آموز چه وظیفه‌ای دارند.

۱- **مرحله اول (شنیدن):** اولین وظیفه برعهده معلم است که با روان‌خوانی، مهارت شنیداری دانش‌آموزان را تقویت کند.

در این بخش استفاده از کتاب گویا مجدداً تأکید می‌گردد. اگر وقت معلم کم است از دانش‌آموزان بخواهد در منزل کتاب گویا را گوش دهند.

۲- **مرحله دوم (خواندن):** دانش‌آموزان براساس روشی که معلم پیشنهاد می‌دهد؛ به قرائت می‌پردازند تا مهارت گفتاری تقویت گردد.

۳- **مرحله سوم (ترجمه مقدماتی):** دانش‌آموزان با کمک گرفتن از ترجمه واژگان، به ترجمه هر عبارت می‌پردازند و توانمندی خود را در ترجمه می‌آزمایند؛ تا نقاط ضعف و قوت آنان مشخص شود و مهارت درک و فهم آنها ارتقا یابد. چند روش در اینجا وجود دارد: از دانش‌آموزی می‌خواهیم یک یا دو سطر را ترجمه کند، سپس ما بر ترجمه او نظارت می‌کنیم؛ یا اینکه یک دانش‌آموز را مأمور می‌کنیم که اگر اشکالی وجود داشت اصلاح کند، یا اینکه می‌گوییم همه دانش‌آموزان هنگام ترجمه دانش‌آموز اول باید آماده باشند و معلم تصادفاً از یکی از دانش‌آموزان اشکالات احتمالی ترجمه را بپرسد. هر یک از این شیوه‌ها در جای خود مفیدند. گاهی در صورت کمبود وقت، معلم می‌تواند خودش بخواند و خودش نیز ترجمه کند. روشی که در وهله نخست به نظر می‌آید نامناسب است و دانش‌آموز فعال نیست، ولی از روی ناچاری و به دلیل تعطیلی‌های اضطراری، یا هر علت دیگری پیش آمده است. در این روش، معلم باید هر چند لحظه یک بار ترجمه برخی قسمت‌ها را از یک دانش‌آموز بپرسد. در این شیوه تدریس سریع‌تر انجام می‌شود. در مدارسی که امکانات خوبی دارند می‌شود ترجمه متن درس را در برگه‌ای نوشت و از دانش‌آموزان بخواهیم در گروه‌های چند نفره ترجمه ناقص را کامل

کنند. این روش فوق‌العاده سریع انجام می‌شود، ولی لازمه آن زحمت برای دبیر و کادر مدرسه برای تکثیر کاربرگ است.

۴- **مرحله چهارم (ترجمه نهایی):** معلّم در ادامه روش مقدماتی به عنوان راهنما، خطاها را اصلاح می‌کند و ترجمه نهایی را ارائه می‌دهد. در حقیقت مرحله مقدماتی و نهایی بدون فاصله هستند.

۵- **مرحله پنجم (پیام درس):** در این مرحله معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا پیام درس را بگویند. برای پیوند میان ادبیات فارسی و عربی می‌توان از آنان خواست تا پیام درس را با جمله‌ای نغز در زبان فارسی بیان کنند، یا برای پیوند میان درس قرآن و معارف اسلامی می‌توان از آنان خواست تا اگر آیه یا حدیثی در این مورد می‌دانند؛ ذکر کنند.

خلاصه مراحل ترجمه

مراحل ترجمه	هدف	نقش دانش‌آموز	نقش معلّم
مرحله اول	تقویت مهارت شنیدن	شنیدن	روان خوانی
مرحله دوم	تقویت مهارت خواندن	خواندن	نظارت و راهنمایی
مرحله سوم	تقویت مهارت ترجمه	ترجمه عبارات (مقدماتی)	نظارت و راهنمایی
مرحله چهارم	تقویت مهارت درک و فهم	ترجمه عبارات (نهایی)	تصحیح و تکمیل
مرحله پنجم	تقویت مهارت کاربرد (بیان مصداقی از کاربرد عبارت یا پیام درس)	مصداق‌یابی	تصحیح و تکمیل

قواعد

تصاویر: تصاویر زیبای کتاب دربرگیرنده پیام‌های گوناگونی است و در راستای تقویت هویت ایرانی - اسلامی و با دقت فراوان گزینش شده‌اند.

رسالت مهمّ تصاویر:

- ۱- پیام‌های ارزشی این تصاویر موجب تقویت هویت اسلامی - ایرانی می‌شود.
- ۲- به روز بودن و واقعی بودن تصاویر کتاب درسی را جَدّاب‌تر می‌کند. سعی شده است تا سنّ تصاویر دانش‌آموزان حتّی‌الامکان همان سنّ پایه نهم باشد.
- ۳- از همه مهم‌تر، جَدّابیت این تصاویر، انتقال مفاهیم درس را تسریع و تسهیل می‌کند. شاعر گرانمایه ایرانی مولوی در این باره می‌فرماید:
آنچه یک دیدن کند ادراک آن سال‌ها نتوان نمودن با بیان

عبارات حاوی قواعد

این عبارات‌ها وظیفه آموزش ساختار فعل امر و نهی، معادل ماضی استمراری، وزن و حروف اصلی، ترکیب اضافی و وصفی و ساعت‌شماری را بر عهده دارند. در آموزش فعل امر و نهی فقط از فعل‌های صحیح و سالم استفاده شده و اگر در چند مورد از فعل مهموز مانند یقرأ استفاده شده، به علّت پرکاربرد بودن است.

تذکّر بسیار مهم: در هر سه کتاب عربی هفتم، هشتم و نهم برای آموزش فعل‌های ماضی و مضارع بومی‌سازی انجام شده است. دانش‌آموز ایرانی با شش صیغه فارسی آشناست. او می‌داند اوّل شخص مفرد، دوم شخص مفرد و ... یعنی چه. حتّی در درس انگلیسی نیز همین‌طور می‌خواند. در برخی کشورها مانند مغرب (مراکش) و لبنان نیز در آموزش فعل‌ها تغییراتی را انجام داده‌اند. در آموزش فعل نیز در ایران بومی‌سازی صورت گرفته است.

این شیوه در مدارس توسط دبیران در تدریس آزمایشی موفق بوده است و بسیاری از دبیران از آن استقبال کرده‌اند و یادگیری عربی را برای دانش‌آموزان تسهیل کرده است.

او می‌خواند که:

«أنا أذهب»؛ یعنی «من می‌روم»؛

«أنت تذهب و أنت تذهبین»؛ یعنی «تو می‌روی»؛

«هو يذهب و هي تذهب»؛ یعنی «او می‌رود»؛

«نحن نذهب»؛ یعنی «ما می‌رویم»؛

«أنتم تذهبون، أنتن تذهبن و أنتما تذهبان»؛ یعنی «شما می‌روید»؛

و «هم يذهبون، هنّ يذهبن، هما يذهبان و هما تذهبان»؛ یعنی «آنها می‌روند».

با این شیوه درس را بسیار منطقی‌تر و بهتر می‌آموزد. شاید دبیری که سال‌ها به شیوه‌ای دیگر تدریس کرده و خودش نیز به همین‌گونه آموزش دیده است شیوه جدید برایش سخت باشد. از دیرباز گفته‌اند: «الْعَادَةُ كَالطَّبِيعَةِ الثَّانَوِيَّةِ».

اما از آنجا که کتب جدید با این شیوه پیش می‌رود؛ لذا شایسته است دبیران نیز با آن هماهنگ باشند.

گفتنی است که روش بومی شده در یادگیری آسان‌تر است.

اجرا: نخست روخوانی توسط دانش‌آموزان جهت تقویت مهارت شنیداری و گفتاری انجام می‌گیرد. آن‌گاه هر جمله ترجمه شود، درضمن بهتر است معلّم در این مرحله نقشی پررنگ‌تر از دانش‌آموز داشته باشد؛ تا بتواند با ظرافت، پیوندی قوی بین سه قسمت واژگان، متن و قواعد ایجاد کند.

«بدانیم» و «فَنّ ترجمه»

در این قسمت، ساختار و چارچوب قواعد هر درس بیان شده است. باید توجّه کرد که توضیحات این دو بخش تا پایان کتاب برای فهم بهتر عبارت و متن است. هدف این است که دانش‌آموز بتواند از این اطلاعات در فهم معنای جمله بهره ببرد؛ لذا حفظ مطالب این بخش الزامی نیست و نیازی نیز به گسترش آن نمی‌باشد.

حفظ مطالب بخش «بدانیم» و «فَنّ ترجمه» الزامی نیست؛ همچنین نیازی به گسترش مطالب و ارائه جزوه مکمل نیست.

اجرا: معلّم در این قسمت دانش‌آموز را در قرائت، توضیح مثال‌ها و شرح تصاویر به مشارکت می‌گیرد. مؤلفان تأکید دارند که معلّم باید قواعد را به‌عنوان ابزاری برای رسیدن به مهارت ترجمه و درک و فهم در نظر بگیرد. علّت نام‌گذاری این بخش به «بدانیم» و «فَنّ ترجمه» در واقع کم‌رنگ کردن نقش قواعد و پررنگ کردن جایگاه ترجمه و درک و فهم است؛ لذا معلّم محترم نیز باید در بیان قواعد به آنچه در کتاب آمده است بسنده کند و از بیان توضیحات خارج از کتاب و جزوه دادن، خودداری کند. در این قسمت نیز برای تفهیم بهتر قواعد و همچنین ایجاد جذّابیت از تصاویری متناسب با مفاهیم استفاده شده که شایسته است معلّم گرامی به آن توجّه کند و ساده از کنار آن نگذرد.

ترجمه از فارسی به عربی، چه در کلمه و چه در جمله ممنوع است و جزء اهداف آموزشی کتاب عربی پایه هفتم، هشتم و نهم نیست و تخلف از این امر، مستلزم دخالت گروه‌های آموزشی و ارشاد معلّم است.

اجرا: در این قسمت، دانش‌آموزان مشارکت بیشتری دارند خودشان می‌خوانند و خودشان هم به سؤالات آن پاسخ می‌دهند و معلّم می‌تواند نقش راهنما و مصحح را داشته باشد.

تمارین

هدف اصلی در این قسمت، تثبیت یادگیری در سه حوزه واژگان، قواعد و ترجمه است و در جهت اصل تسهیل آموزش عربی، سعی شده است:

نخست: تمارین درس ساده باشد؛ تا دانش‌آموز از حل آن لذت ببرد.

دوم: تعداد آنها نیز کم باشد؛ تا معلّم فرصتی برای تقویت و ارتقای دو مهارت زبانی شنیدن و خواندن داشته باشد و دانش‌آموز نیز از حل تمرینات خسته نشود.

اجرا: حل تمرین‌ها بر عهده دانش‌آموز است.

جای کافی برای حل تمارین پیش‌بینی شده است، تا نوشتن مجدد تمارین وقت زیادی را از دانش‌آموز نگیرد. با توجه به اینکه نوشتن عبارات عربی با رعایت اعراب برای دانش‌آموز دشوار است و ممکن است اشتباهات اعرابی او در نوشته‌هایش به قرائت او نیز منتقل شود؛ لذا بهتر است در پایه‌های هفتم، هشتم و نهم حل تمرینات در کتاب صورت بگیرد؛ تا چشم دانش‌آموز به املا و اعراب صحیح در کتاب درسی عادت کند و مشکلی در قرائت او نیز پدید نیاید؛ چون کمتر دانش‌آموزی است که بتواند در این سن متن عربی را بدون خطا بنویسد.

همانند کتاب راهنمای معلّم عربی هفتم و هشتم در کتاب راهنمای معلّم عربی نهم نیز نمونه سؤال استاندارد و بارم‌بندی قرار داده شده است تا برای ارزشیابی ارائه طریق نماید.

قالب کلی تمارین

ردیف	تمرین	قالب و الگوها
۱	واژه	۱- معنای واژه
		۲- واژگان مترادف و متضاد
		۳- شناخت و کاربرد واژگان در جمله
		۴- انتخاب واژه درست برای جای خالی، وصل کردن واژه‌های مرتبط در دو ستون
		۵- مکالمه
		۶- جدول کلمات متقاطع رمزدار
۲	ترجمه	ترجمه جملات عربی به فارسی شامل: آیه، حدیث، جمله‌های معمولی
۳	قواعد	شناخت و کاربرد قواعد: شامل: شناخت فعل امر، فعل نهی، معادل فعل ماضی استمراری، ترکیب اضافی و وصفی، وزن و حروف اصلی، ساعت شماری
۴	درک مطلب	۱- پاسخ به سؤالات عربی
		۲- انتخاب گزینه مناسب برای پاسخ به پرسش‌های بخش درک مطلب
۵	پژوهش	ایجاد روحیه پژوهشی در دانش‌آموزان

این بخش از این جهت اهمیت دارد که در ارزشیابی‌ها، معیار و شاخصی برای طراحی سؤالات امتحانی است و معلم باید از الگوها و قالب‌های موجود بهره ببرد و از طرح سؤالاتی مانند فارسی به عربی، ساختن صیغه‌های مختلف فعل که در کتاب معلم منع شده است، خودداری کند.

کنز الحکمة و نور السماء

این بخش شامل آیات مبارک قرآن مجید و احادیث شریف مطابق با ساختار کتاب درسی است. در هر درس آیاتی انتخاب شده است که علاوه بر مفهوم کاربردی و مناسب آن با ساختار آموزشی تدریس شده سازگار است. این نکته در هر سه کتاب عربی دوره اول متوسطه رعایت شده است.

پژوهش و فعالیت

پژوهش‌ها و فعالیت‌های کتاب در حدّ توان دانش‌آموز انتخاب شده است. دانش‌آموز در درس عربی سومین سالی است که عربی می‌خواند و در پایه هفتم و هشتم حدّاکثر ۴۰ جلسه در کلاس بوده است. پژوهش در درس عربی و انگلیسی بسیار سخت است. چون زبان آن فارسی نیست.